WIKIPEDIA

Allekirjoittajien talo

Allekirjoittajien talo (liett. *Signatarų namai*) on neljäkerroksinen kivitalo vanhankaupungin Pilies-kadulla Liettuan pääkaupungissa Vilnassa. Rakennus sai nimensä kansallisen heräämisen ja itsenäisyysliikkeen aikakaudelta, jolloin siellä vuosina 1915–1918 kokoontui Liettuan neuvosto ja jolloin 16. helmikuuta 1918 allekirjoitettiin Liettuan itsenäisyysjulistus.

Arkeologisesti ja arkkitehtuurisesti ratkaisevan merkityksensä ansiosta *”Allekirjoittajien talo”* rekisteröitiin vuonna 1992 Liettuan kulttuuriperinnön luetteloon historiallinen uniikkina, taiteellisesti harvinaisena ja muistomerkkiarvoltaan ainutlaatuisena kohteena (nro 1046).[3]

Vuonna 2000 rakennuksessa avattiin museo. Historiallisesta tapahtumasta kertoo 20 allekirjoittaneelle omistettu muistohuone, jossa on näytteillä heidän esineitään. Vuonna 2003 talossa avattiin Jonas Basanavičiusin muistohuone, ja samana vuonna museosta tuli Liettuan kansallismuseon haara.

Allekirjoittajien talon näyttely liittyy lähinnä 1900-luvun, vuoden 1918 ja silloisen Liettuan valtion perustamisen historiaan.

Allekirjoittajien talo
liett. *”Signatarų namai”*

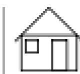
Allekirjoittajien talo helmikuussa 2007.

Osoite	Pilies g. 26, Vilna, Liettua
Sijainti	Vilnan vanhakaupunki
Koordinaatit	54.682321°N, 25.2892647°E (https://geohack.toolforge.org/geohack.php?language=fi&pagename=Allekirjoittajien_talo&params=54.682321_N_25.2892647_E_) [1]
Rakennustyyppi	Uusbarokkityylinen hallinnollinen rakennus[1]
Valmistumisvuosi	XV loppupuolella[2]
Käyttäjä	Kansalaisliikkeen Sąjūdis ryhmäklubi ja Liettuan kansallismuseon haara[1] Museon kotisivu (http://www.lnm.lt/signataru-namai/)
Kerrosluku	4 [1]

Kansallinen muistomerkki[3]

Kuvaus ja historiaa

Puolan ensimmäisiin varsinaisiin vaalikuninkaisiin kuuluneen Vladislav Vaasan valtakautena pantiin Vilnassa toimeen kolme väestölaskentaa. Ensimmäinen ja täydellisin tutkimus suoritettiin keväällä vuonna 1636, jolloin haettiin etukäteen tietoa kaupungin taloista, asuintiloista ja niiden omistajuudesta, kaupunkilaisista ja kaupunkiväestön eroista ja etuoikeuksista kuninkaan vierailua varten. Vuoden 1639 alussa järjestettiin toinen, ensimmäistä vähäpätöisempi ja osin erilainen laskenta. Arvokas ja kolmas väestönlaskenta suoritettiin vuonna 1645, jolloin määrättiin asuinpaikat kuninkaan vierailuun osallistujien yöpymistä varten. Yhteensä saatiin tiivistetty ja kattava tieto yli 700 (tai 717) nykyisen vanhankaupungin ja esikaupungin talosta, samoin kaupunkiväestöstä.[4] Tuhoa kaupungille tuottivat 1800-luvun puolivälin miehitys ja raivoavat tulipalot, joten arvokkaimpana ja informatiivisempana pidetään vuodelta

Lisää rakennusartikkeleita
Arkkitehtuurin teemasivulla

1636 säilynyttä ainutlaatuista materiaalia, joka kerättiin kuninkaan vierailun valmistelujen yhteydessä ja jolloin kuvattiin yksityiskohtaisesti, mm. niiden tiloja ja kuntoa, miten talo on rakennettu, myös asuinpaikkojen lukumäärää, apurakennuksia jne.[5]

Historioitsijan Mindaugas Paknysin kirjassa ”Vilnan kaupunki ja kansalaiset vuonna 1636: Talot, asukkaat, vieraat” tutkimus keskittyy vuonna 1636 asukkaiden kodeista hankittuihin esittelykertomuksiin, joiden välityksellä ikuistetaan tavallisten kaupunkilaisten pieniä taloja ja paljastetaan, miltä talo näytti, ketkä olivat niiden omistajansa, mikä oli heidän ammattinsa tai kuuluiko kunnan toimielimiin ja oliko toimivaltaa. Vuonna 1636 Vilnan keskusta, nykyinen vanhakaupunki koostui lähinnä tiilitaloista ja puisia rakennuksia oli enemmän kaduilla, jotka olivat lähempänä kaupunginmuureja. Suurin osa Vilnan vanhankaupungin taloista oli kauppiaiden omistuksessa. Pääkatujen talot olivat enimmäkseen kaksikerroksisia. Asuinrakennuksen tärkein huone oli olohuone, jossa usein oli uunille sijattu vuode. Olohuoneessa olevaa kamaria käytettiin joskus varastona, toisinaan makuuhuoneena. Joissakin taloissa oli kellareita, joissa oli varastoja, viinitiloja ja pubeja. Lähes jokaisessa talossa oli talli, johon mahtui kaksi tai kymmeniä hevosia. Asuintalot olivat suurimmalta osin taiteellisesti koristeltuja ja matalia, yksikerroksisia rakennuksia, joskus mainitaan toisessa kerroksessa olleen yksi huone. Taloilla oli 17. luvun ensimmäisellä puoliskolla tavallisesti yksi omistaja, harvemmin kaksi tai useaa omistajaa. Talon omistajan kuoleman jälkeen sen olisi voinut jakaa usealle lapselle, mutta useimmassa tapauksessa talo jäi perheen käsiin ja sitä hallitsi puoliso tai hänen palvelijansa.[6]

”Allekirjoittajien talo” uskotaan olevan yksi pääkadulle Pilies XV luvulla rakennetuista kivitaloista[2], sekä goottilaista että renessanssi- ja barokkityyliä[7] koti holveineen ja viinikellaroineen, joka v. 1636 väestölaskennan tietojen mukaan oli kuulunut Vilnan pormestarille.[8] Sen yhteydessä Pilies kadun talosta nro 26 mainitaan, että kyseessä on joko skotlantilaisen tohtorin [Jacubo] Arnolton (Arnoltin, Arnothin)[6] tai joidenkin lähteiden, mm. V. Vilma Bukaitėn kirjan ”Liettuan Allekirjoittajien talon labyrinteissä” (lt: Lietuvos Signatarų namų labirintuose) mukaan Arnoldui Škotuin (A. Škotuin)[7][9] omistuksessa oleva, lesken hallitsema talo, jonka isäntä oli toiminut pormestarina ja palvellut hallitsijaa. Sen alakerrassa on kaksi liiketilaa – toisessa on kirjansitomo ja toinen on tyhjillä. On tavernahuone, varasto, panimo, neljän hevosen talli, tila polttopuupinoille ja kellari. Piha ahdas. Toisessa kerroksessa on neljä huonetta, joissa on kaksi kamaria, parveke ja keittiö. Seuraava on 18. huhtikuuta 1645 tehty merkintä siitä, että Jacubo Arnolton leski (Sienkiewiczowa) oli jo naimisissa Sinkevichin kanssa ja vapautettiin kuninkaan vieraisiin liittyvistä velvoitteista.[6]

Arnolton perhe omisti talon 1700-luvulle saakka.[10] XVIII luvulla riehui kaupungissa laajoja tulipaloja, jolloin vuonna 1748 tämä tiilitalo tuhoutui tulipalossa[7] ja vuosina 1860 – 1914[1] se rakennettiin uudelleen, nyt jo kolmekerroksisena. XIX luvun jälkipuoliskolla talon osti varakas kauppias Karlas Štralis yhdessä vaimonsa Juzefan kanssa[10] ja rekonstruoi sen arkkitehdin Aleksei Polozovin (Aleksejaus Polozovon) suunnittelun mukaan, ja niin kutsutulla Štralis (Štralio)-talolla on kokonaan uusrenessanssinen pääjulkisivu. XIX luvulla siinä oli yhdistettyinä kaksi taloa, sisäänkäynti eli pääjulkisivu jäi Pilies kadulle ja itäinen asuinrakennus ulottui Literatų eli Kirjallisuuden kadulle. Siinä oli kultasepäntyöpaja, kahvila, taverna ja myymälä. Pilies kadun puolisine ullakkoineen talo on nyt jo nelikerroksinen, rappauksen peittämää tiilimuurausta, jolla on laattapäällystetty katto. Talolla epäsäännöllinen pohjapiirros, siinä on tilavat läpitalon huoneet ja suljettu sisäpiha, johon pääsee ensimmäisen kerroksen kautta. Eniten koristeellinen on toisen kerroksen julkisivu. Siinä on ikkunaparit, joissa korinttilaisjärjestyksessä pilasterit ja entablementti muodostavat harmonisen koostumuksen, ja seinäsyvennyksen jälkeen kolmionmuotoisen hiekkakivikoristeen alapuolella olevat kaksi naisveistosta symboloivat maataloutta ja kalastusta.[8]

XX alussa Karlas Štralisin poika Kazimierzas perusti ensimmäiseen kerrokseen julkisuuden henkilöitä puoleensavetävän ja Vilnan älymystön suosiossa olleen kahvilan, jota tunnettiin nimellä "Valkoinen Štralis" (Biały Sztral) ja joka oli toiminnassa luvun keskipaikkaan saakka. Lisäksi K. Štralisilla oli vielä kaksi kahvilaa osoitteissa Gedimino prospektas 22 ja Totorių g. 2, joille kävijät olivat antaneet nimet "Punainen Štarlis" kahvilan punaisen plyysin peittämien tuolien, "Vihreä Štarlis " ja mm. "Valkoinen Štarlis" seinien värin mukaan.[8]

K. Štralisin (Štralion) tyttäret hallitsivat taloa vuoden 1940 kansallistamiseen saakka. Vuodesta 1914 lähtien kolmannen kerroksen tilat vuokrasi Liettuan sotauhrien ja -orpojen avustusjärjestö[10], joka vuosina 1914–1918 käydyn I maailmansodan aikana järjesti laajan tukiverkoston kerätäkseen lahjoituksia sotapakolaisille, tuki yli 200 000 Liettuan pakolaista Venäjällä perustamalla kouluja, asuntoloita ja jakelukeskuksia ja painattamalla liettuankielisiä julkaisuja. Myöhemmin vuosina 1915–1918 kolmannessa kerroksessa kokoontui Liettuan neuvosto, joka lauantaina 16. helmikuuta v. 1918 järjestetyssä kokouksessa hyväksyi Liettuan ensimmäisen, 122–sanaisen ytimekkään itsenäisyyslain joko klo 11-15 tai Jonas Basanavičius myöhäisemmän väitteen mukaan klo 12.30. Tilaisuus suoritettiin Saksan keisarin miehitysolosuhteissa (1915–1918), joten pehmeässä tuolissa istunut Antanas Smetona oli ollut huolissaan Saksan reaktiosta.[11] Vuonna 1928 tässä talossa asui opettaja, kulttuuri- ja julkisuushenkilö Povilas Karazija, vuonna 1931 Vytautas Suuren gymnasiumin opettaja Antanas Krutulys ja jo jonkin aikaa kulttuurihistorioitsija, museon historioitsija ja tuolloin Vilnan yliopiston opiskelija Vincas Žilėnas. Vuonna 1939 Štralis -kahvila suljettiin, mutta pian avattiin kabaree "Ksantypa", jota hallitsivat osasta Puolasta natsien miehitetystä paenneet taiteilijat. Vuonna 1990 talo siirtyi museolle, joka avattiin vuonna 2000 sisätiloissa toteutetun jälleenrakennuksen jälkeen.[12] Vuonna 1998 Vilnan kaupunki (kunta) siirsi rakennuksen kulttuuriministeriölle ja vuodesta 2003 lähtien *”Allekirjoittajien talo”* on Liettuan kansallismuseon haara.[8]

Viitteet

1. Vilnan tietohakemistot. ((http://vilnius21.lt/pilies26-n2790.html)lt: Vilniaus katalogas). *vilnius21.lt*. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
2. Liettuan taidemuseo. Pilies katu 26. ((https://www.ldm.lt/pilies-gatve/pilies-g-26/)lt: Lietuvos dailės muziejus Pilies g. 26) Valtion talousarvion laitos Liettuan taidemuseo. ISSN 1648-8881. (lt: Valstybės biudžetinė įstaiga Lietuvos dailės muziejus. ISSN 1648-8881).. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
3. Kulttuuriperinnön rekisteri. ((https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/7d450404-baaa-4366-b5eb-1d6571d84e1f)lt: Kultūros vertybių registras.) *kvr.kpd.lt*. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
4. Vilnan kaupunki ja kansalaiset vuonna 1636: Talo, asukkaat, vieraat. Mindaugas Paknys. Julkaisija: Vilnius Art Academy Publishers. Julkaisuvuosi: 2006. Muoto: 17x24, pehmeät kannet. Sivumäärä: 318. ISBN tai koodi: 995562471X. ((https://www.patogupirkti.lt/knyga/vilnius-miestas-ir-miestieciai-1636-m-namai-gyventojai-sveciai.html)lt: Vilniaus miestas ir miestiečiai 1636 m.: namai, gyventojai, svečiai. Mindaugas Paknys. Leidėjas: Vilniaus dailės akademijos leidykla. Išleidimo metai: 2006. Formatas: 17x24, minkšti viršeliai. Puslapių skaičius: 318. ISBN ar kodas: 995562471X.) *patogupirkti.lt*. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)

5. Historia: Vilna 1636. ((https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/istorija/ldk-istorija-vilnius-1636-metais-582-408989)lt: LDK istorija: Vilnius 1636 metais). *15min.lt*. 02.3.2014. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
6. Mindaugas Paknys: Vilnan kaupunki ja kansalaiset vuonna 1636: Talo, asukkaat, vieraat. ((https://www.academia.edu/35425841/Vilniaus_miestas_ir_miestie%C4%8Diai_1636_m._namai_gyventojai_sve%C4%8Diai_VDA_leidykla_2006)lt: Vilniaus miestas ir miestiečiai 1636 m.: namai, gyventojai, svečiai.) *academia.edu*. 2006. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
7. 1918: Liettuan tasavalta tai moderni Liettuan kansallinen valtio. Synty, historiaja geopoliittisia konteksteja. ((http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:DzGT3Twb9HMJ:www.lnkc.lt/get_file.php%3Ffile%3DeHAyY25aJTJGRXhjZkpYNXVlbXBXY29HV1htc2VabnNXZVpjWmtwbXBpbU5xVGwyZWdhczNHeVp1angyQ1d6TXFjWXFScHhweHJ5R3BrazVOcGxHR1kwNVdWbkoyYW5NbXdsbnZLa0dlWWwyT1VhWnVabDVTV1pHU1BscU5ubDJiSnlHeWJjbXclM0Q%3D+&cd=2&hl=fi&ct=clnk&gl=fi&client=firefox-b-d)lt: 1918 metai: Lietuvos valstybės atkūrimas, arba šiuolaikinės Lietuvos tautinės valstybės. Gimimas, istorijos ir geopolitikos kontekste.) *webcache.googleusercontent.com*. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
8. Allekirjoittajien talo. ((http://www.vilniusgo.lt/2017/07/03/signataru-namai/)lt: Signatarų namai). 03.7.2017. VilniusGO. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
9. Vitalijus Michalovskis.: Kaupungin tuuliviirit merkitsevät historian vaiheita. ((https://kultura.lrytas.lt/istorija/2013/10/13/news/miesto-vetrunges-zymi-istorijos-zingsnius-4814296/)lt: Miesto vėtrungės žymi istorijos žingsnius.) *kultura.lrytas.lt*. 13.10.2013, päivitetty 21.2.2018. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
10. Allekirjoittajien talo. ((https://turizmogidas.lt/lt/lankytinos-vietos/vilniaus-rajono-savivaldybe/signataru-namai-284)lt: Signatarų namai.) TurizmoGidas. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
11. Allekirjoittajien talo. ((http://www.vilnius-tourism.lt/ka-pamatyti/muziejai/signataru-namai/)lt: Signatarų namai.) Vilnius. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
12. Allekirjoittajien talo (Vilna). Kahvila, perintö, arkkitehtuuriperintö, historiamuseo. ((http://wikimapia.org/15388636/lt/Signatar%C5%B3-namai)lt: Signatarų namai (Vilnius). Kavinė, Paveldas, Architektūrinis paveldas, Istorijos muziejus). *wikimapia.org*. Viitattu 05.7.2019. (liettuaksi)
